

KIERUNKI STRATEGICZNEGO ROZWOJU
POWIATU GLIWICKIEGO
W PERSPEKTYWIE ROKU 2035

PROJEKT

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	2
1. Diagnoza sytuacji Powiatu Gliwickiego	5
Położenie	5
Ludność	8
Rynek pracy	11
Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa.....	14
Działalność gospodarcza	15
Finanse	17
Środowisko	18
2. Wizja przyszłości Powiatu Gliwickiego.....	23
3. Dziedziny aktywności strategicznej Powiatu Gliwickiego	25
4. Cele i kierunki działań Powiatu Gliwickiego.....	28
5. Wskaźniki realizacji celów	33

WPROWADZENIE

KONTEKST
PLANISTYCZNY

Podjęcie prac nad kierunkami strategicznego rozwoju Powiatu Gliwickiego wiąże się z wystąpieniem istotnych przesłanek mających swoje miejsce zarówno w powiecie i gminach powiatu, jak również w jego regionalnym i ponadregionalnym otoczeniu. Wśród takich przesłanek warto wskazać:

- kolejny okres programowania w UE i wiążące się z tym nowe kierunki polityki oraz zakres i reguły wsparcia dla podmiotów lokalnych [Zielony Ład, transformacja, odbudowa]
- zmiany w systemie planowania na poziomie krajowym i regionalnym („Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.”, „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”, „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego”, polityki regionalne w województwie śląskim, „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego”, programy operacyjne, strategie ponadlokalne, w szczególności strategia subregionu centralnego¹).
- zmiany w polityce lokalnej realizowanej przez sąsiednie powiaty i gminy,
- zmiany wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania powiatu,
- przemiany społeczne, w tym zmiany zachodzące w oczekiwaniach, aspiracjach i postawach mieszkańców w powiązaniu ze zmianami poziomu mobilności zawodowej mieszkańców,
- zmiany w strukturze demograficznej powiatu pociągające za sobą konieczność przekształcania usług publicznych,
- doświadczenia związane z procesem wdrażania dotychczasowych dokumentów strategicznych.

Zakłada się, że sformułowane cele i kierunki będą w procesie zarządzania rozwojem powiatu traktowane jako zbiór kluczowych kryteriów decyzyjnych.

DECYZYJNE
ZNACZENIE
DOKUMENTU

W pracach nad dokumentem przyjęto, że powinien on wyznaczać kierunki ambitne, ale przede wszystkim realne, będąc tym samym koncepcją możliwą do wdrożenia; jest to więc idea wyrażająca rozwój powiatu, a w szczególności:

- integrująca różne funkcje i działalności w spójny proces rozwoju lokalnego,
- wskazująca funkcje decydujące o rozwoju społeczno-ekonomicznym,
- kreująca pole działania dla podmiotów lokalnych,

¹ część dokumentów planistycznych jest jeszcze w trakcie opracowania.

- przyczyniająca się do przyciągnięcia podmiotów zewnętrznych z ich potencjałami i aktywnościami napędzającymi rozwój powiatu,
- umożliwiająca sprawne wykorzystywanie zewnętrznych środków wspierających rozwój lokalny,
- integrująca aktywności podmiotów lokalnych,
- wyznaczająca pozycję powiatu w otoczeniu oraz określająca pożądane relacje z podmiotami w otoczeniu, ze szczególnym uwzględnieniem Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii,
- tworząca punkty odniesienia dla oceny zachodzących procesów rozwoju lokalnego.

Kształtując treść i strukturę strategii wzięto pod uwagę specyfikę jednostki terytorialnej jaką jest powiat. Stąd też, tworząc rozwiązania strategiczne posługiwano się trzema umownymi osiami:

- oś pierwsza – „powiatowa”: strategia jako koncepcja porządkująca zadania realizowane bezpośrednio przez powiat,
- oś druga – „konsolidacyjna”: strategia jako koncepcja łączenia potencjałów gmin powiatu oraz kluczowych dla rozwoju gmin funkcji, zawierająca w szczególności cele i kierunki, których wspólna realizacja przez podmioty z gmin powiatu gwarantuje wyższą skuteczność oraz wzmocnienie konkurencyjności wybranych funkcji w otoczeniu,
- oś trzecia – „wsparcia”: strategia jako koncepcja warunkowego wspierania wybranych aktywności podmiotów dynamizujących rozwój powiatu.

Przyjęte osie wyznaczają możliwe pozycje powiatu jako podmiotu współpracującego z innymi podmiotami rozwoju lokalnego:

- powiat jako realizator – przedsięwzięcia strategiczne samodzielnie realizowane przez powiat,
- powiat jako inicjator – przedsięwzięcia strategiczne inspirowane i wspierane przez powiat o charakterze wzorcowym lub pilotażowym (docelowe wykreowanie nowych liderów-realizatorów),
- powiat jako koordynator – przedsięwzięcia strategiczne realizowane przez podmioty z powiatu (osoby, organizacje, instytucje, gminy itp.) wspierane koordynacyjnie przez powiat,
- powiat jako kooperant – przedsięwzięcia partnerskie, w których powiat jest jednym z realizatorów.

Realizacja strategii powinna być wynikiem działania wszystkich podmiotów lokalnych skłonnych do podjęcia aktywności na rzecz osiągnięcia wyznaczonych celów. Stwierdzenie to stanowi uzasadnienie, dla wykorzystania przy formułowaniu strategii

podejścia opierającego się na zasadach partnerstwa społecznego. Obok analizy dokumentów i danych pochodzących ze źródeł statystyki publicznej posłużono się technikami pracy grupowej o charakterze interaktywnym. Wspólne tworzenie strategii rozwoju przez środowiska lidere powiatu może przyczynić się do uzyskania długofalowego, konstruktywnego porozumienia elit lokalnych, w tym do konsolidacji władzy i administracji lokalnej oraz do wzmocnienia procesów samoorganizacji społeczności lokalnej.

1. DIAGNOZA SYTUACJI POWIATU GLIWICKIEGO

Położenie

Powiat Gliwicki położony jest w zachodniej części województwa śląskiego. Od zachodniej strony graniczy z województwem opolskim. Po wschodniej i południowej stronie graniczy z powiatami: tarnogórskim, mikołowskim, rybnickim i raciborskim oraz miastami na prawach powiatu: Gliwicami, Zabrzem, Rudą Śląską i Rybnikiem. W skład powiatu gliwickiego wchodzi miasta: Knurów i Pyskowice, gminy miejsko-wiejskie: Sośnicowice i Toszek oraz gminy wiejskie: Gierałtowice, Pilchowice, Rudziniec i Wielowieś. Powiat Gliwicki należy do Bezpośredniego Otoczenia Metropolii Górnośląskiej. Dodatkowo gmina Knurów należy do rdzenia Metropolii Górnośląskiej. Jednocześnie większa część powiatu należy do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii poza gminami Toszek i Wielowieś [Mapa 1].

GMINY POWIATU
I JEGO
USYTUOWANIE

Powierzchnia Powiatu Gliwickiego wynosi 663,8 km². Z czego według danych GUGIK powierzchnia lasów zajmuje 238,6 km²; stanowi to 35,9% powierzchni powiatu. Powierzchnia zabudowy zajmuje 34,7 km², co stanowi 5,2% powierzchni powiatu, a obszary rolne i nieużytki stanowią 374,4 km², co stanowi 56,4% powierzchni powiatu.

STRUKTURA
POWIERZCHNI
POWIATU

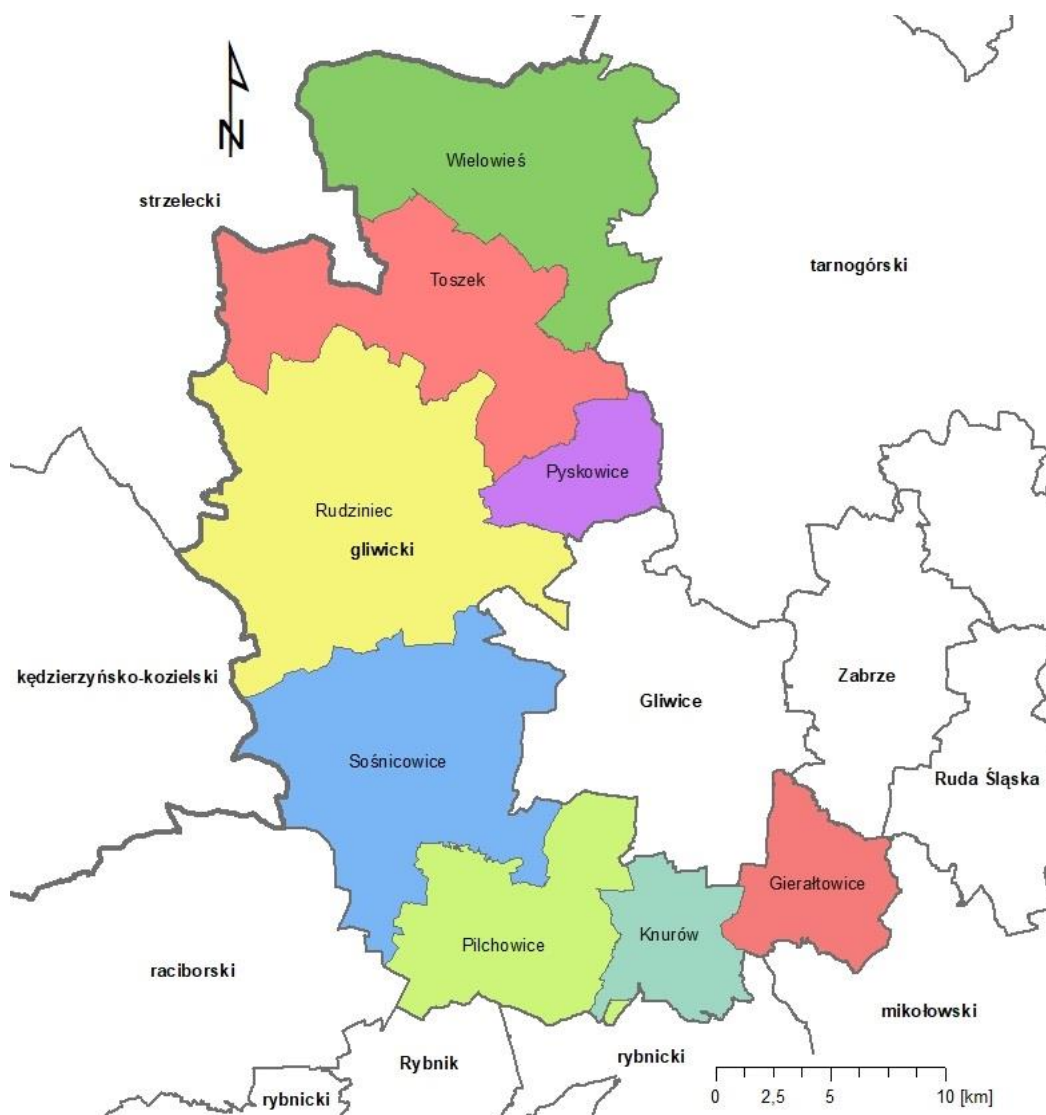
Powiat charakteryzuje się bardzo dobrze rozwiniętą siecią dróg. Przy granicy Gierałtowic i miasta Gliwice znajduje się węzeł komunikacyjny autostrad A 1 i A 4. Dodatkowo przez powiat przechodzą 4 drogi krajowe, które rozchodzą się promieniście od miasta Gliwice. Są to DK 40, DK 44, DK 78, DK 88 i DK 94. Podobnie rozkłada się przebieg dróg wojewódzkich, a są to DW 408, DW 901, DW 907, DW 919, DW 921 oraz DW 924 [Mapa 2].

POŁOŻENIE
KOMUNIKACYJNE
POWIATU

Przez powiat przebiegają linie kolejowe ze stacjami w Knurowie, Kotulinie, Ligocie Toszeckiej, Paczynie, Pyskowicach, Rzeczycach Śląskich, Rudzińcu Gliwickim, Taciszowie i Toszku.

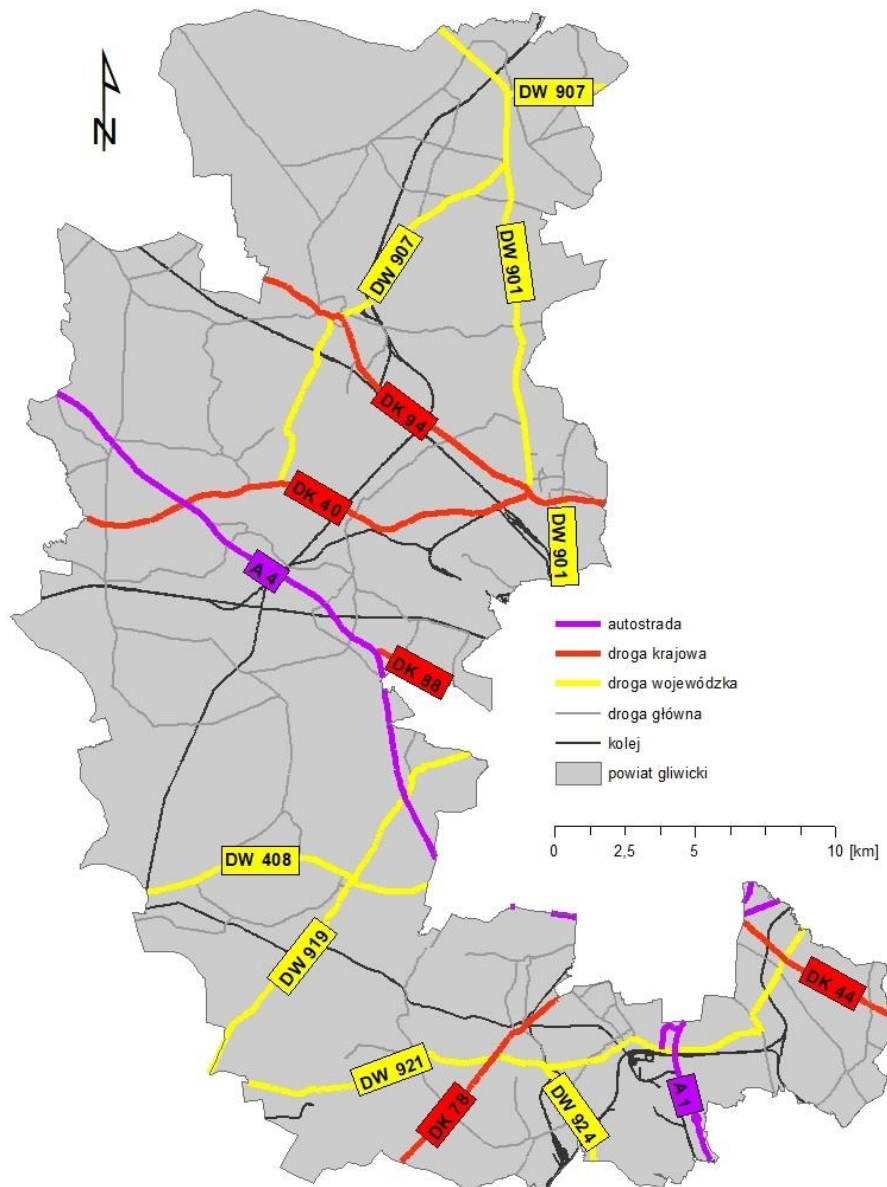
Dodatkowo przez powiat przebiega Kanał Gliwicki, który łączy Gliwice z Odrą; w odległości około 40 km znajduje się międzynarodowy port lotniczy Katowice-Pyrzowice.

Mapa 1. Mapa administracyjna Powiatu Gliwickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK

Mapa 2. Sieć drogowa Powiatu Gliwickiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w aspekcie położenia Powiatu

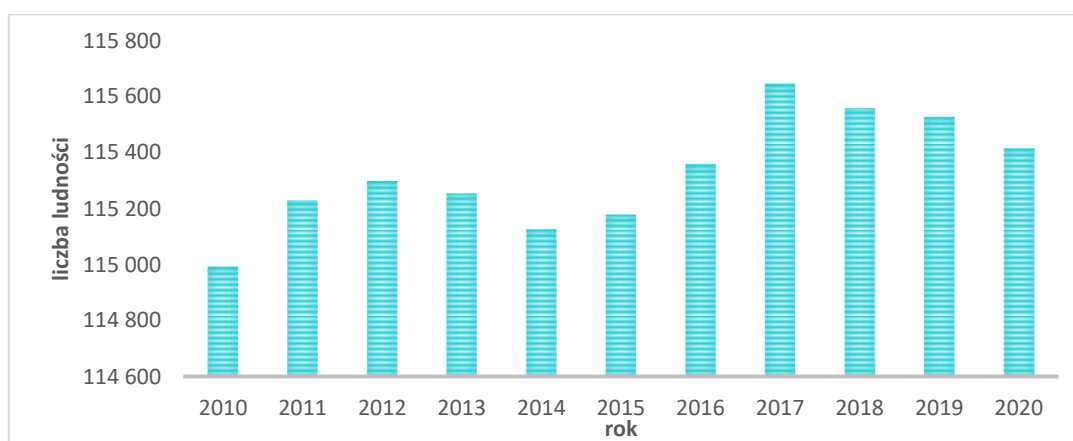
- zróżnicowana struktura osadnicza powiatu,
- sąsiedztwo miast Górniśląsko-Zagłębiowskiej Metropolii będących ośrodkami usług wyższego rzędu oraz zdywersyfikowanymi rynkami pracy,
- dogodne, multimodalne położenie komunikacyjne zapewniające otwarcie powiatu w wymiarze regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- przeważająca rola funkcji przyrodniczych i rolniczych w użytkowaniu przestrzeni,

Ludność

Liczba ludności w Powiecie Gliwickim w 2020 roku wyniosła 115 416 osób z czego kobiety stanowiły 59 507 osób, a mężczyźni 55 909 osób. Ludność powiatu stanowi 2,6% ludności w województwie śląskim. W 2020 roku najwięcej osób mieszkało w Knurowie 37 801 osób, a najmniej w Wielowsi 5 821 osób.

POPULACJA
POWIATU

Wykres 1. Stan ludności w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2020.

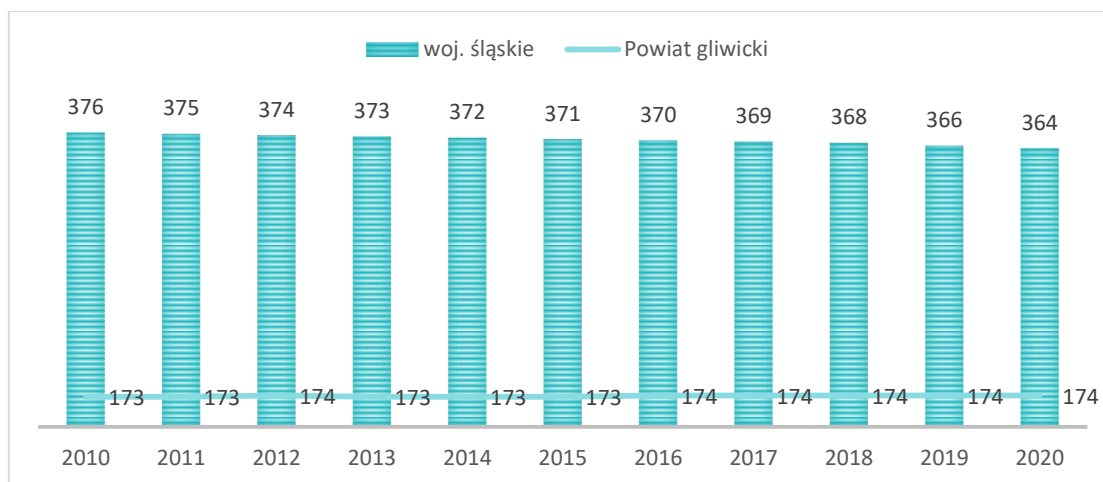

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni lat 2010-2020 można zaobserwować dwa cykle wzrostu liczby ludności oraz dwa cykle spadkowe. W latach 2010-2012 liczba ludności w powiecie wzrosła z poziomu 114 994 osób do 115 299 osób, następnie od 2012 do 2014 zaobserwowano spadek liczby ludności do poziomu 115 128 osób. Następnie do roku 2017 liczba ludności wzrastała do poziomu 115 647 osób i była to najwyższa wartość w analizowanym przedziale czasowym. Od 2017 do 2020 liczba ludności systematycznie spada osiągając na koniec badanego okresu 115 416 osób.

ZMIANY LICZBY
LUDNOŚCI

Wykres 2. Liczba ludności na 1 km² w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

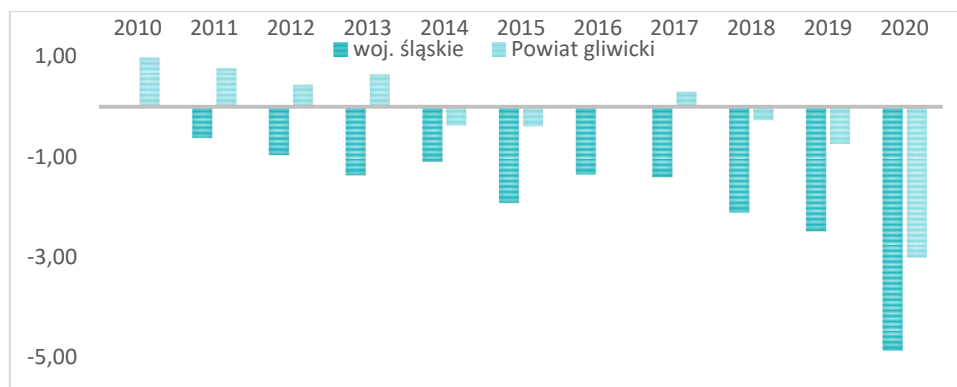
Liczba ludności na 1 km² w Powiecie Gliwickim jest stała, na przestrzeni 10 lat zmieniła się zaledwie o jedną osobę ze 173 osób na 174 osoby w 2016 roku. Jednocześnie w województwie śląskim liczba ludności na 1 km² w 2020 wyniosła 364 osoby; była to niższa wartość w stosunku do 2010 o 12 osób gdy wynosiła 376 osób. W powiecie największa gęstość zaludnienia w 2020 roku została zarejestrowana w Knurowie 1 113 osób, a najmniej w Wielowsi 50 osób na km². Oznacza to, że Powiat Gliwicki wykazuje się większą stabilnością w zakresie zaludnienia niż całe województwo.

GĘSTOŚĆ
ZALUDNIENIA

Niekorzystne tendencje demograficzne Powiatu Gliwickiego jak i województwa śląskiego znajdują swoje odbicie w danych odnoszących się do przyrostu naturalnego na 1000 ludności. Dodatni przyrost naturalny w powiecie był rejestrowany w latach od 2010 do 2013 oraz w roku 2017, jednak wartość wskaźnika nie przekraczała 1 osoby na 1000 ludności. W pozostałych latach zarejestrowano ujemne wartości przyrostu naturalnego na 1000 ludności, które również oscylowały wokół wartości -1 osoba. Wyjątkiem był rok 2020, gdzie ujemny przyrost naturalny wyniósł -3 osoby. Gorzej prezentuje się sytuacja w województwie, gdzie w prawie całym analizowanym przedziale czasowym zarejestrowano ujemny przyrost naturalny, za wyjątkiem roku 2010, gdzie wartość wskaźnika wyniosła 0,02 osoby; w 2020 roku wyniosła -4,86 osoby.

PRZYROST
NATURALNY

Wykres 3. Przyrost naturalny ludności na 1000 mieszkańców w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Powiecie Gliwickim w 2020 roku saldo migracji wyniosło 153 osoby. W stosunku do 2010 roku wartość ta zmniejszyła się o -49 osób z poziomu 202 osoby w 2010 roku. W województwie śląskim w 2020 roku saldo migracji wyniosło -3 531 osób. Wartość wskaźnika uległa poprawie w stosunku do 2010 roku o 1 407 osób z poziomu w danym roku -4 938 osób. W Powiecie Gliwickim w 2020 roku najniższa wartość wskaźnika wystąpiła w Knurowie, który cechował się saldem migracji na poziomie -209 osób oraz gmina Toszek z wartością wskaźnika na poziomie -10 osób. Na drugim biegunie znalazła się gmina Pilchowice z dodatnim saldem migracji na poziomie 164 osoby.

SALDO MIGRACJI

Saldo migracji na 1000 osób w Powiecie Gliwickim w 2020 roku wyniosło 1,3 osoby. W stosunku do 2010 roku wartość wskaźnika zmalała o 0,5 osoby z poziomu w danym roku wynoszącym 1,8 osoby. W województwie śląskim wartość wskaźnika w 2020 roku wyniosła -0,8 osoby. W 2010 roku saldo migracji na 1000 osób wyniosło -1,1 osoby. W Powiecie Gliwickim najniższe wartości wystąpiły w Knurowie i Toszku – ośrodkach z wartością wskaźnika w 2020 roku kolejno -5,5 osoby i -1,1 osoby. Najlepiej wypadła gmina Pilchowice z wartością 13,6 osób na 1000 mieszkańców.

Tabela 1. Saldo migracji w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w roku 2010 i 2020.

saldo migracji		
	2010	2020
woj. śląskie	-4 938	-3 531
Powiat Gliwicki	202	153

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 2. Saldo migracji na 1000 osób w powiecie gliwickim i województwie śląskim w roku 2010 i 2020.

saldo migracji na 1000 osób		
	2010	2020
woj. śląskie	-1,1	-0,8
Powiat gliwicki	1,8	1,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze ludnościowym

- pojawienie się trendu spadkowego w zakresie liczby ludności (w mniejszej skali w stosunku do trendu obserwowanego w województwie śląskim),
- niekorzystne trendy w zakresie przyrostu naturalnego, szczególnie widoczne w ostatnim okresie (słabsze nasilenie zjawiska niż w województwie śląskim),
- dodatnie (choć malejące) saldo migracji wyróżniające powiat w województwie śląskim,
- duże zróżnicowanie wskaźnika salda migracji w poszczególnych gminach powiatu,

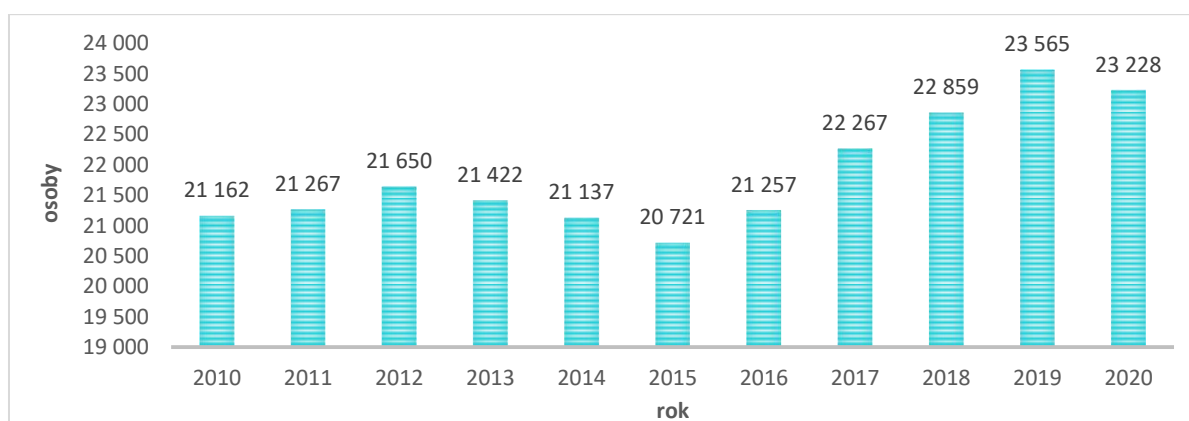
Rynek pracy

W Powiecie Gliwickim w 2020 roku pracowało 23 228 osób, co stanowiło 1,9% osób pracujących w województwie śląskim. Kobiety pracujące w powiecie w 2020 roku stanowiły 9 261 osób, a mężczyźni 13 967 osób.

Liczba pracujących w Powiecie Gliwickim wzrosła z poziomu 21 162 pracujących w 2010 roku do liczby 23 228 pracujących w 2020 roku. Różnica wyniosła w badanym okresie 2066 pracujących; spadki w liczbie pracujących zarejestrowano w latach 2013-2015 oraz w 2020 roku. W gminach Powiatu Gliwickiego najwięcej pracujących w 2020 roku zarejestrowano w Knurowie – 10 123 pracujących, a najmniej w gminie Wielowieś – 453 pracujących.

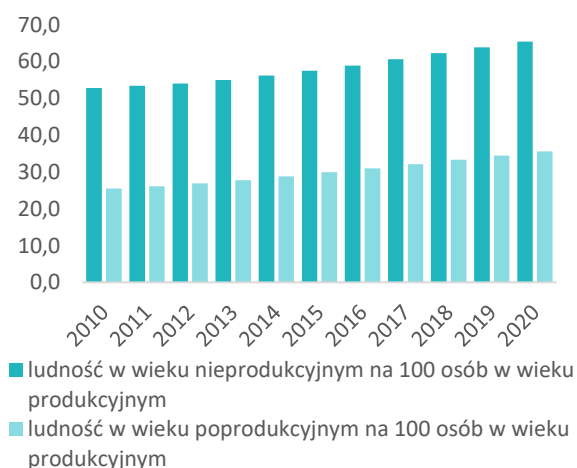
PRACUJĄCY
W POWIECIE
GLIWICKIM

Wykres 4. Liczba pracujących w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2020.

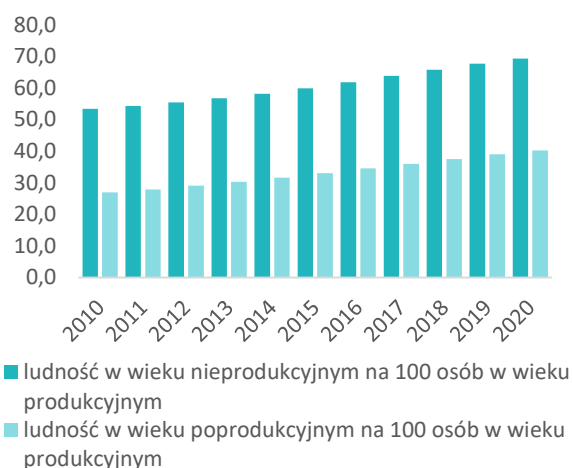
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6. Ludność w wieku nieprodukcyjnym i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w województwie śląskim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Powiecie Gliwickim, tak samo jak w województwie śląskim wskaźnik obciążenia demograficznego stale rośnie. Od początku analizowanego okresu w powiecie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększyła się o 12,6 osoby i w 2020 roku wyniosła 65,4 osoby. Jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zwiększyła się o 10,1 osoby i w 2020 roku wyniosła 35,6 osoby. Na tle gmin w powiecie pod względem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w gminie Gierałtówice (wartość wskaźnika w 2020 69,5 osoby). Po przeciwnej stronie znalazła się gmina Wielowieś z wartością wskaźnika na

WSKAŹNIKI
OBCIĄŻENIA
DEMOGRAFICZNEGO

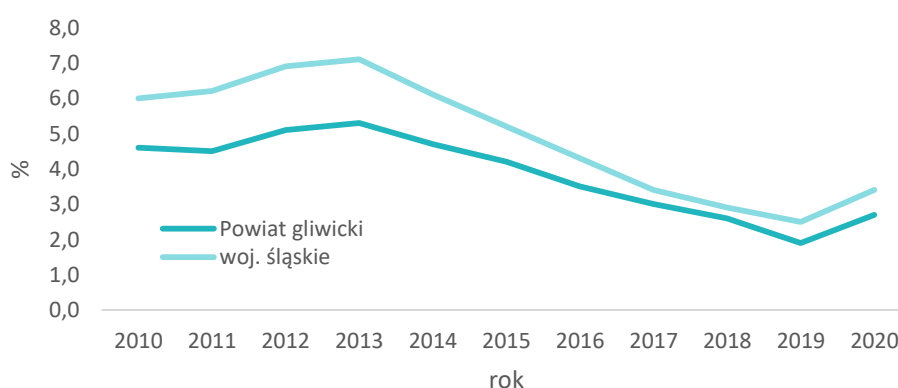
poziomie 54,4 osoby. Pod względem liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2020 roku najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w gminie Pyskowice (38,7 osoby), a najniższa w gminie Wielowieś, gdzie wskaźnik uzyskał wartość 28,8 osoby. W województwie śląskim wartość wskaźnika ludności w wieku nieprodukcyjnym i poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniosła w 2020 roku kolejno 69,3 osoby i 40,2 osoby. W stosunku do 2010 roku wzrosły one o kolejno 15,9 osoby i 13,3 osoby.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2013 wzrósł z poziomu 4,6% do 5,3%. W kolejnych latach wykazano spadek wskaźnika do poziomu 1,9% w 2019 roku. W 2020 wskaźnik wzrósł do wartości 2,7% bezrobotnych. Na przestrzeni 10 lat procent bezrobotnych zmniejszył się o 1,9 pp. W powiecie gliwickim najwyższy wskaźnik odnotowano w gminie Rudziniec – 3,6%; po przeciwnej stronie znalazła się gmina Gierałtowice – 1,9% bezrobotnych. Przyczyną takiego zróżnicowania może być między innymi struktura demograficzna gminy (w Gierałtowicach najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego).

Podobny trend odnotowano w województwie śląskim. W 2010 roku zarejestrowano wartość wskaźnika na poziomie 6,0%. W stosunku do 2020 wartość wskaźnika zmniejszyła się o 2,6 pp. i wyniosła w danym roku 3,4% bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

BEZROBOCIE

Wykres 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%] w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze rynku pracy

- wzrost aktywności zawodowej mieszkańców, o którym świadczy rosnąca liczba pracujących,
- niższa aktywność zawodowa kobiet na rynku pracy,
- korzystniejsze w stosunku do województwa śląskiego wskaźniki obciążenia demograficznego
- zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego ilustrujące starzenie się społeczeństwa,
- stabilna sytuacja na rynku pracy ilustrowana niskimi wskaźnikami poziomu bezrobocia.

Infrastruktura techniczna i mieszkaniowa

Powiat Gliwicki charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią wodociągową na poziomie 98,4% budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogóle budynków tego typu. W 2020 roku wartość ta była wyższa od wojewódzkiej o 9,2 pp. i wyniosła 89,2%. Jedynie trzy gminy nie wykazały wartości wskaźnika na poziomie 100%, były to Pilchowice – 93,5%, Rudziniec – 97,4% i Wielowieś 99,6%.

SIEĆ
WODOCIĄGOWA

Tabela 3. Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w % ogółu budynków mieszkalnych w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w 2020 roku.

	Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej - w % ogółu budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej - w % ogółu budynków mieszkalnych
	2020	2020
woj. śląskie	89,2	60,6
Powiat gliwicki	98,4	42,8

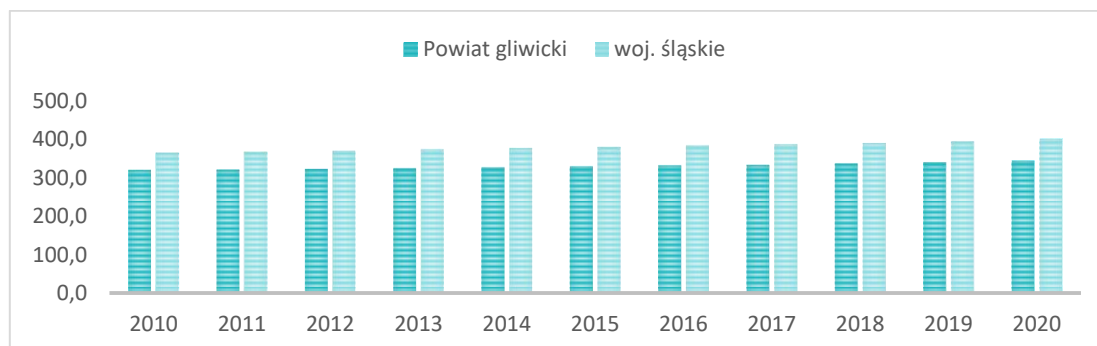
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mniejsze wartości charakteryzują sytuację pod względem budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w ogóle budynków tego typu. W 2020 roku wartość wskaźnika w Powiecie Gliwickim wyniosła 42,8% przy wartości dla województwa na poziomie 60,6%. Bardzo niskie wartości w tym zakresie występują w gminach Rudziniec – 11,2% i Toszek – 22,5%. Po przeciwnej stronie znalazły się

SIEĆ
KANALIZACYJNA

gminy Gierałtowie – 74,2% i Knurów – 70,7%.

Wykres 6. Mieszkania na 1000 mieszkańców w Powiecie Gliwickim i województwie śląskim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, Powiat Gliwicki stale znajduje się poniżej wartości wojewódzkiej – w latach 2010-2020 średnio o 50,8 mieszkania. W powiecie od 2010 roku wartość wskaźnika stale wzrasta osiągając w 2020 roku wynik 345,3 mieszkania; była to wartość wyższa w stosunku do 2010 roku o 24,3 mieszkania. Podobny trend zarejestrowano w województwie śląskim, gdzie w 2020 roku wartość wskaźnika osiągnęła wartość 401,5 mieszkania. Była to wyższa wartość w stosunku do 2010 roku o 35,5 mieszkania. Najwyższą wartość wskaźnika w gminach Powiatu Gliwickiego w 2020 roku wykazały Knurów i Pyskowice: kolejno 388,3 mieszkania i 388,0 mieszkania. Po przeciwnej stronie znalazły się gminy Gierałtowie i Pilchowice: kolejno 280,7 mieszkania i 280,9 mieszkania.

MIESZKALNICTWO

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze infrastrukturalnym

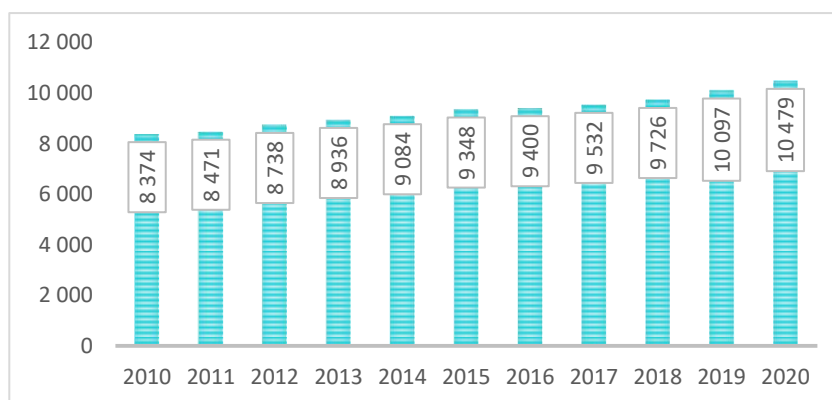
- bardzo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa,
- deficyty w wyposażeniu w infrastrukturę kanalizacyjną i duże zróżnicowanie gmin w tym zakresie,
- wzrastająca liczba mieszkań (tempo słabsze niż w województwie śląskim).

Działalność gospodarcza

W Powiecie Gliwickim systematycznie przybywa podmiotów gospodarki narodowej oraz osób fizycznych prowadzących działalność. W przypadku tej drugiej wartości tylko w 2016 roku zarejestrowano regres wskaźnika względem roku poprzedniego. W przypadku podmiotów gospodarki narodowej ogółem w powiecie w 2020 roku funkcjonowało 2,1% podmiotów w województwie. W stosunku do 2010 roku wartość ta wzrosła o 0,2 pp. Natomiast udział osób fizycznych prowadzących działalność w 2020 roku w powiecie wyniósł 2,2%; w stosunku do 2012 wartość ta zwiększyła się również o 0,2 pp.

W powiecie gliwickim 2020 roku zarejestrowano 10 479 podmiotów gospodarki narodowej ogółem. W stosunku do 2010 roku liczba podmiotów zwiększyła się o 2 105 podmiotów z poziomu 8 374 podmioty w danym roku. W przekroju gmin w powiecie gliwickim najlepiej w 2020 roku wypadła gmina Knurów z 3 295 podmiotami; najmniejszy przyrost odnotowano w gminach Wielowieś – 482 podmioty, Toszek – 704 podmioty oraz Sośnicowice – 894 podmioty.

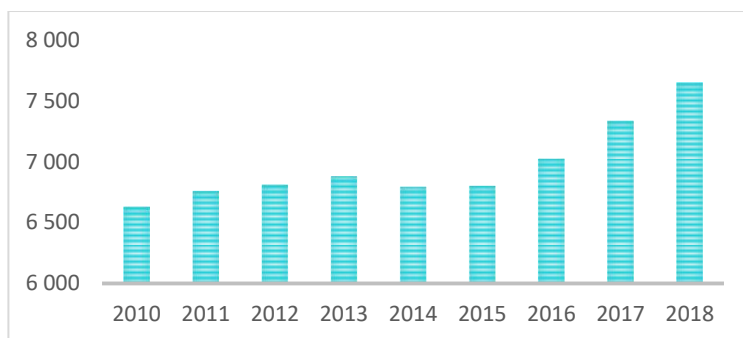
Wykres 7. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku w Powiecie Gliwickim zarejestrowano 7 655 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Była to najwyższa wartość zarejestrowana w latach 2012-2020. W stosunku do początku analizowanego okresu, gdzie wykazano 6 632 osoby przybyło 1 023 osób. Wśród gmin w powiecie najwyższy wskaźnik cechował gminę Knurów - 2 156 osób. Po przeciwnej stronie znalazły się gminy Wielowieś – 381 osób i Toszek – 503 osoby.

Wykres 8. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w Powiecie Gliwickim w latach 2012-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze działalności gospodarczej

- systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających w powiecie,
- wzrost przedsiębiorczości mieszkańców obrazowany przez wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z najwyższą wartością w roku 2020).

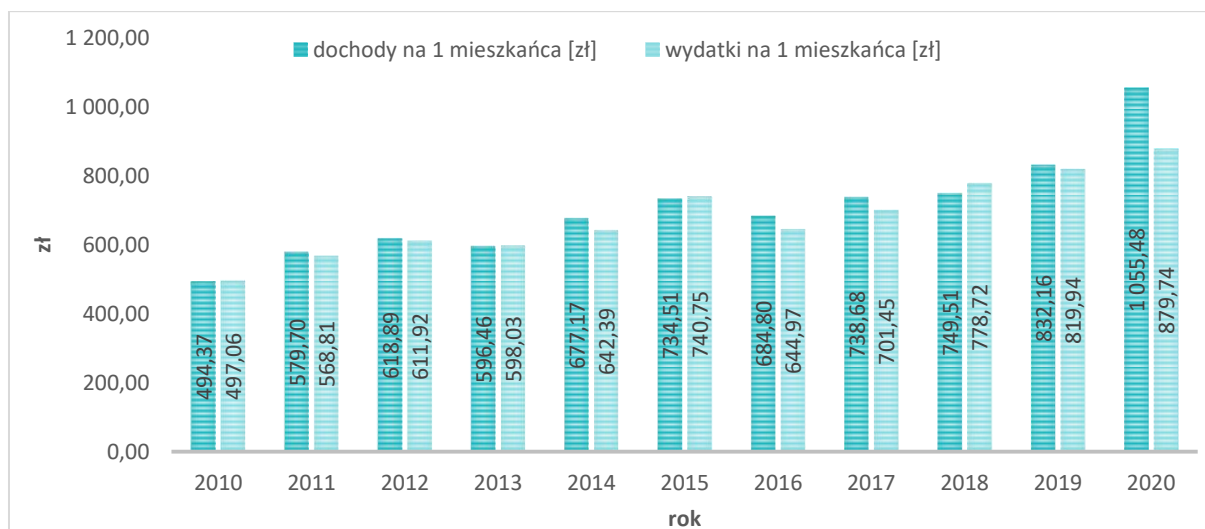
Finanse

Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Powiecie Gliwickim w latach 2010 - 2020 stale utrzymywały się poniżej średniej wartości w województwie, średnio o 186,34 zł w odniesieniu do dochodów na 1 mieszkańca i 196,95 zł w odniesieniu do wydatków na 1 mieszkańca.

Powiat gliwicki w 2020 roku zanotował dochód na 1 mieszkańca na poziomie 1 055,48 zł jednocześnie wydając 879,74 zł. W stosunku do 2010 roku wartości te zwiększyły się o kolejno 561,11 zł i 382,68 zł. Na przestrzeni analizowanego okresu spadki wskaźnika zanotowano tylko w 2013 i 2016 roku. Jednocześnie widać wyraźny wzrost dochodów w 2020 roku; w stosunku do 2019 dochody zwiększyły się o 223,32 zł. Podobnie rysuje się wskaźnik wydatków na jednego mieszkańca; zmniejszenie wydatków w stosunku do roku poprzedniego zarejestrowano w 2013 i 2016 roku. W województwie śląskim w 2020 roku zarejestrowano dochody i wydatki na poziomie kolejno 1 181,17 zł i 1 084,96 zł. W odniesieniu do 2010 roku wartości wskaźnika zwiększyły się kolejno o 413,84 zł i 269,57 zł z poziomu w danym roku kolejno o 767,33 zł i 815,39 zł.

DOCHODY
I WYDATKI
W BUDŻECIE
POWIATU

Wykres 9. Dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Powiecie Gliwickim w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowanie

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze finansów lokalnych

- relatywnie niski poziom dochodów i wydatków budżetowych,
- wysokie tempo wzrostu dochodów i wydatków budżetowych na tle trendów w województwie śląskim,
- zrównoważona sytuacja budżetowa powiatu.

Środowisko²

Cechą klimatu obszaru całego Powiatu Gliwickiego jest stosunkowo wysoka średnia temperatura roczna, krótkotrwała zima, wczesna i wilgotna wiosna oraz ciepłe lato. W zakresie ruchów atmosferycznych obszar ten odznacza się częstym panowaniem ciszy w powietrzu i rzadkością silnych wiatrów. Ponieważ wilgotność powietrza jest tu dość duża, często pojawiają się mgły. W Powiecie Gliwickim średnie miesięczne usłonecznienie rzeczywiste jest najniższe w styczniu i wynosi minimum 40 godzin. Najwyższe roczne usłonecznienie rzeczywiste wynosi ponad 200 godzin.

KLIMAT

Na stan powietrza w Powiecie Gliwickim mają wpływ następujące czynniki:

JAKOŚĆ POWIETRZA

² opracowano w oparciu o PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU GLIWICKIEGO NA LATA 2018-2021 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2025;
<https://www.bip.powiatgliwicki.finn.pl/res/serwisy/pliki/19025767?version=1.0>

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji (emisja liniowa),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. Jednak najbardziej uciążliwe lokalnie składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Powiat Gliwicki należy do dorzecza Odry i znajduje się w obrębie czterech zlewni II rzędu: Małej Panwi, Kłodnicy, Bierawki i Rudy.

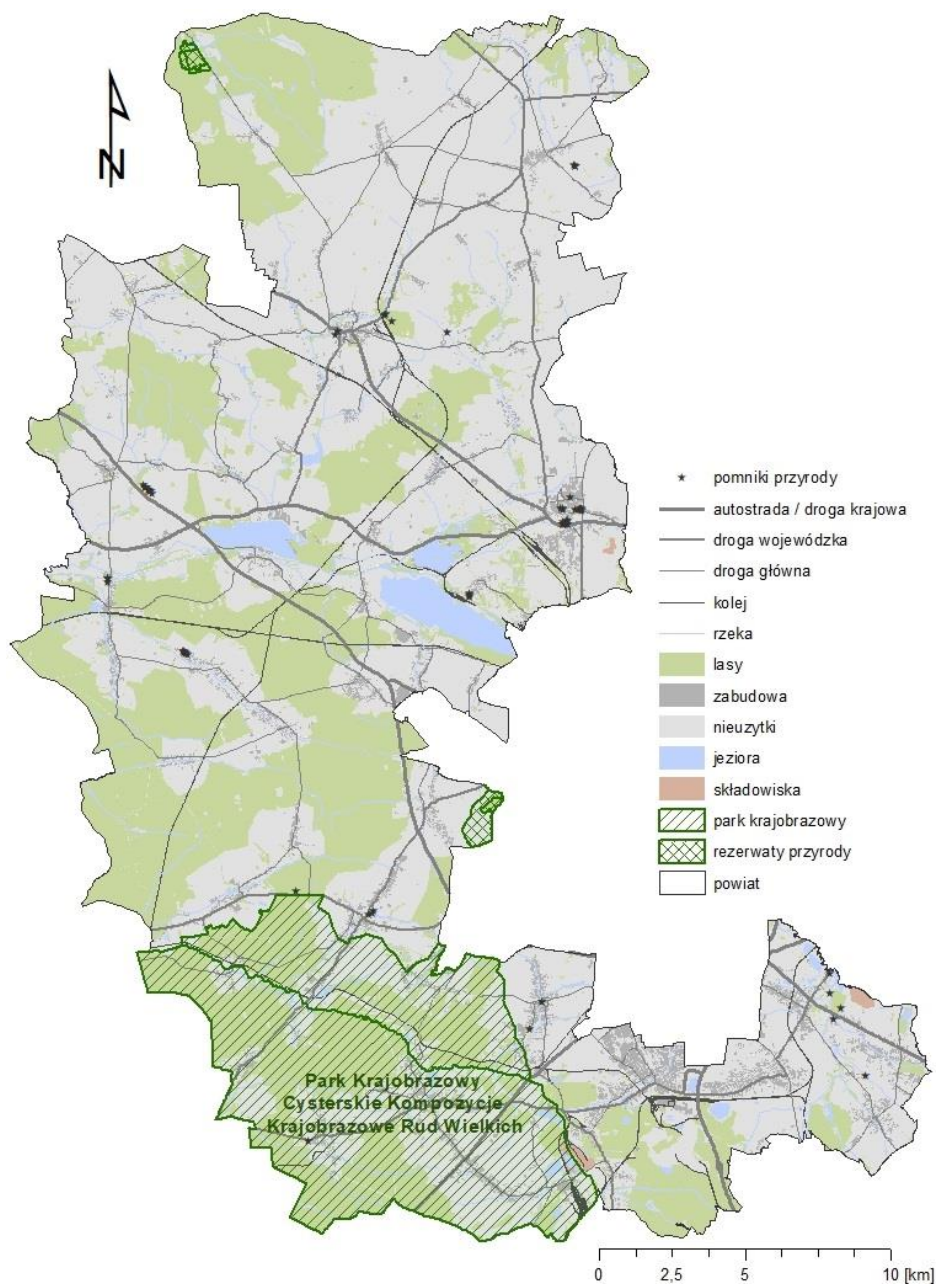
WODY
POWIERZCHNIOWE

Zlewnia Małej Panwi zajmuje północną część powiatu, skąd wody powierzchniowe drenowane są przez Ligancję oraz Świbską Wodę i odprowadzane w kierunku północnym (poza obszar powiatu) do prawobrzeżnego dopływu Odry Małej Panwi.

Zlewnia Kłodnicy obejmuje obszar centralny powiatu z mniejszymi zlewniami, które tworzą dopływy Kłodnicy: prawobrzeżna Drama, Potok Pniowski, Potok Toszecki oraz lewobrzeżna Kozłówka i Potok Bojszowski, Potok Chudowski. W obrębie tej zlewni znajduje się również Kanał Gliwicki oraz zbiorniki wodne spełniające funkcje hydrotechniczno-rentencyjne i sportowo-rekreacyjne: Dzierżno Duże, Dzierżno Małe, Pławniowice i Słupsko. Całość wód powierzchniowych opisywanej zlewni spływa z kierunków: północnego, wschodniego i południowego do centralnie przebiegającej rzeki Kłodnicy oraz Kanału Gliwickiego i odprowadzana jest w kierunku zachodnim.

Zlewnia Bierawki zajmuje południową część powiatu, obejmuje rzekę Bierawkę i jej dopływy. Prawobrzeżne dopływy to: Potok Knurowski, Potok Żernicki, Potok Sośnicowicki, Potok Sierakowicki i Łącza, natomiast lewobrzeżne to bezimienne cieki. Generalny odpływ wód powierzchniowych odbywa się w kierunku zachodnim. Do zlewni Rudy należy mały obszar w południowo-zachodniej części powiatu, który jest drenowany przez Wierzbnik i Rudkę, prawobrzeżne dopływy Rudy. Woda z tego obszaru odprowadzana jest w kierunku południowo-zachodnim do rzeki Rudy płynącej poza obszarem powiatu.

Mapa 3. Przestrzeń Powiatu Gliwickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGIK oraz danych RDOŚ

Obszar Powiatu Gliwickiego ze względu na budowę geologiczną posiada zróżnicowane warunki hydrogeologiczne. Występują tu cztery piętra wodonośne: czwartorzędu, neogenu, triasu i karbonu, które na terenie powiatu podzielono na siedem jednostek hydrogeologicznych: trzy czwartorzędowe, jedną neogeńską, dwie triasowe i jedną karbońską.

Na obszarze powiatu zlokalizowanych jest kilkadziesiąt różnego rodzaju złóż, w tym węgla kamiennego, piasków i żwirów, piasków podsadzkowych, surowców ilastych ceramiki budowlanej oraz wapieni i margli. Część złóż ma charakter rozpoznanych

WODY PODZIEMNE

GEOLOGIA

wstępnie lub szczegółowo, a część jest w trakcie eksploatacji. Eksploatacja złóż węgla kamiennego prowadzi do powstania szeregu szkód górniczych w budownictwie i infrastrukturze, przekształceń powierzchni terenu i oraz składowiska odpadów pogórniczych, dlatego zgodnie z decyzjami administracyjnymi na terenie powiatu prowadzone są prace rekultywacyjne.

GLEBY

Na obszarze powiatu występują głównie gleby bielcowe i rdzawe (klasy VI a i b, V i VI), brunatne właściwe (klasy IIIa i IIIb), rędziny w obrębie garbów triasowych (klasy III a i b, IVa), w dolinach rzecznych – mady (klasy II, IIIa) i gleby oglejone (klasy IVb, V) oraz wzrastająca ilość gleb antropogenicznych (klasy V). Większość gleb zalicza się do kompleksu żytanego bardzo dobrego oraz pszennego dobrego, co sprzyja przydatności rolniczej. Północny obszar powiatu zbudowany jest z piasków, żwirów, glin oraz lessów. Środkowa część pokryta jest glebami o stosunkowo niskich klasach bonitacyjnych, natomiast południowa część zbudowana jest z piasków, żwirów, glin oraz gleb bielcowych i płowych, które odznaczają się niewielką przydatnością rolniczą.

Zgodnie z przyrodniczo-leśną regionalizacją Polski, obszar Powiatu Gliwickiego przynależy do Krainy Górnośląskiej, Okręgu Górnośląskiego. Szczególne znaczenie dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego na terenie powiatu posiadają następujące elementy:

ZASOBY
PRZYRODNICZE

- kompleksy leśne,
- otwarte kompleksy rolnicze wraz z zielenią śródpolną,
- zadrzewienia śródpolne oraz szpalery drzew wzdłuż dróg,
- ciek powierzchniowe wraz z otoczeniem (rzeka Mała Panew, Kłodnica, Bierawka, Ruda, oraz ich dopływy, a także pozostałe, drobne ciek),
- zbiorniki wodne oraz zagłębienia wypełnione wodą.

Flora badanego terenu liczy ponad 600 gatunków roślin naczyniowych. Szacunkowa liczba gatunków rzadkich i ginących umieszczonych na Czerwonej liście gatunków rzadkich i ginących województwa wynosi 52 taksony. Brioflora liczy ponad 120 gatunków. Obok roślin higro- i mezofilnych lasów liściastych, które mają znaczący udział, występują rośliny łąk okresowo zalewanych i świeżych oraz pól uprawnych. Szczególną uwagę zwracają gatunki górskie i chronione.

Kluczowe zjawiska i procesy rozwojowe w wymiarze środowiskowym

- wielość źródeł zanieczyszczenia powietrza,
- urozmaicony krajobraz i przyroda powiatu stanowiące istotny czynnik jakości życia i rozwoju funkcji rekreacyjnych,
- rzeki i akweny naznaczające krajobraz powiatu,
- dostępność złóż surowców mineralnych, w tym o znaczeniu gospodarczym,
- miejscowa degradacja powierzchni wywołana przez szkody górnicze,
- tereny z dobrymi warunkami do produkcji rolnej,
- bioróżnorodność i unikatowe walory przyrodnicze.

2. WIZJA PRZYSZŁOŚCI POWIATU GLIWICKIEGO

Analiza wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych powiatu, a zwłaszcza określenie aspiracji podmiotów związanych z powiatem oraz wyzwań pojawiających się w otoczeniu stała się podstawą dla sformułowania wizji rozwoju. Wizja stanowi życzeniowy scenariusz rozwoju powiatu zawierający stany i procesy, które powinny cechować powiat po zrealizowaniu strategii. Wizja rozwoju Powiatu Gliwickiego składa się z wartości przedstawionych w poniższej tabeli.

Wizja strategicznego rozwoju Powiatu Gliwickiego została skonstruowana w celu uzyskania następujących efektów:

- odzwierciedlenie stanów i procesów pożądaných, atrakcyjnych dla podmiotów związanych z powiatem,
- wykreowanie obrazu przyszłości, którego realność może być potwierdzona konkretnymi działaniami (przedsięwzięciami strategicznymi),
- stworzenie bazy wartości motywujących podmioty lokalne do podejmowania aktywności, w tym zwłaszcza do działań partnerskich,
- uwzględnienie funkcji synergicznych, komplementarnych, wzajemnie się wspomagających (lub co najmniej niekolidujących),
- stworzenie podstawy merytorycznej dla wypracowania priorytetów.

ŹRÓDŁA WIZJI
ROZWOJU POWIATU
GLIWICKIEGO

POZYCJA WIZJI
W MYŚLENIU
STRATEGICZNYM

Rys. 1. Wizja przyszłości Powiatu Gliwickiego

Atrakcyjne, spokojne i zdrowe miejsce zamieszkania - zarówno dla mieszkańców dotychczasowych, jak również nowych mieszkańców poszukujących jakości życia opartej na cechach innych niż w dużych ośrodkach miejskich.

- wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i środowiskowego,
- dostępność usług społecznych na terenie Powiatu oraz w dobrze skomunikowanych z Powiatem miastach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

Przestrzeń partnerstwa będącego fundamentem innowacyjności i chęci zaangażowania lokalnych podmiotów w rozwój lokalny

- powiat chętnie współpracujących gmin realizujących zintegrowane projekty i wymieniających się swoimi doświadczeniami strategicznymi,
- wysokie zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców w działania przyczyniające się do rozwoju powiatu,
- zintegrowana i aktywna społeczność powiatu,
- stały dialog z podmiotami lokalnymi wspierający podejmowanie bieżących i strategicznych decyzji wpływających na sytuację i rozwój powiatu,

Współzależny i zintegrowany rozwój funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych, środowiskowych, respektujący priorytety ekorozwoju,

- rozwój firm lokalnych opierający się na przedsiębiorczości mieszkańców powiatu oraz kwalifikacjach dostarczanych mieszkańcom przez podmioty edukacji,
- rozwój turystyki wykorzystujący dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe powiatu,

Rozwój Powiatu Gliwickiego wykorzystujący dwustronne relacje między Powiatem a miastami Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, a w szczególności komplementarność funkcji i współpracę z miastem Gliwice.

- Powiat będący silnym partnerem dla innych gmin i powiatów, aktywnie biorący udział w budowaniu przyszłości całego regionu,
- realizacja ponadlokalnych partnerskich projektów wspierających rozwój obszaru funkcjonalnego, w którym znajduje się Powiat Gliwicki,

Wyjątkowe miejsce na mapie województwa śląskiego pod względem walorów środowiskowych – pielęgnowanych i rozsądnie wykorzystywanych dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych atrakcyjnych dla mieszkańców Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii.

- miejsce przyciągające urozmaiconym pejzażem, terenami leśnymi, rzekami i akwenami o znaczeniu rekreacyjnym, krajobrazem wiejskim,
- miejsce wyróżniające się wysokim poziomem bioróżnorodności oraz obszarami o unikatowych walorach przyrodniczych.

Obszar będący wizytówką województwa śląskiego, promujący region walorami przełamującymi stereotypowe postrzeżenie Górnego Śląska.

- czyste środowisko i zielone przestrzenie w sąsiedztwie krajobrazu przemysłowego miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii,
- na nowo odkrywana wartość śląskiego dziedzictwa kulturowego oraz wielowiekowej historii obszaru.

3. DZIEDZINY AKTYWNOŚCI STRATEGICZNEJ POWIATU GLIWICKIEGO

Rozwój Powiatu Gliwickiego i realizacja wykreowanej wizji wymaga skupienia uwagi i potencjałów na siedmiu dziedzinach aktywności strategicznej; są to:

WIODĄCE
DZIEDZINY
AKTYWNOŚCI
STRATEGICZNEJ

- **sytuacja społeczna** – sytuacja społeczna, w tym demograficzna ulega ciągłym przeobrażeniom; w oparciu o dane statystyczne można stwierdzić, że w perspektywie strategicznej radykalnie zmieniać się będzie zapotrzebowanie na usługi i udogodnienia społeczne; powiat ma w tym aspekcie do odegrania bardzo istotną rolę w zakresie prognozowania potrzeb, kształtowania oferty, uruchamiania mechanizmów partnerstwa z innymi sektorami mogącymi poszerzać wachlarz dostępnych usług; z sytuacją społeczną ściśle powiązana jest aktywność mieszkańców decydująca o jakości życia, integracji społeczności lokalnej, skłonności mieszkańców do angażowania się w działania na rzecz rozwoju lokalnego; dziedzina ta jest także istotna dla realizacji zewnętrznych funkcji powiatu ponieważ to mieszkańcy są najlepszymi ambasadorami swoich gmin i swojego powiatu;
- **gospodarka** – kluczowymi wartościami stymulującymi rozwój współczesnej gospodarki, a także jakość powstających miejsc pracy są wiedza i kwalifikacje; powiat ma tutaj do odegrania bezpośrednią rolę podmiotu kształtującego ofertę edukacyjną oraz wspierającego zawiązywanie partnerstw między sektorem edukacji, biznesem i organizacjami pozarządowymi w zakresie kreowania partnerskich przedsięwzięć na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego;
- **kapitał relacji** – powiat staje przed wyzwaniem zachowania spójności społecznej oraz tożsamości lokalnej; z jednej strony, napływ nowych mieszkańców jest świadectwem atrakcyjności powiatu; z drugiej strony jest to proces prowadzący do przemian relacji między mieszkańcami, zwracający uwagę na konieczność integracji mieszkańców; Powiat Gliwicki dysponuje wysokim kapitałem społecznym, czego świadectwem są chociażby aktywne organizacje pozarządowe, silne więzi społeczne charakteryzujące społeczność wiejskie bądź też działalność Lokalnej Grupy Działania budującej relacje w układzie ponadgminnym;
- **równoważenie rozwoju** – budowanie pozycji powiatu w układzie metropolitalnym i regionalnym wymaga wzmocnienia i wykorzystywania jego specyfiki - występowania miast i atrakcyjnych obszarów wiejskich

przyciągających nowych mieszkańców; obszary wiejskie Powiatu Gliwickiego cechują się unikatowymi walorami przyrodniczymi i kulturowymi; są czymś wyjątkowym w skali województwa śląskiego; to właśnie te cechy przyciągają nowych mieszkańców, tworzą warunki dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, a także stanowią potencjał mogący wspierać wizerunek regionu; rozwój powiatu to szansa dla gmin wiejskich mogących dzięki współpracy realizować większe, bardziej innowacyjne projekty;

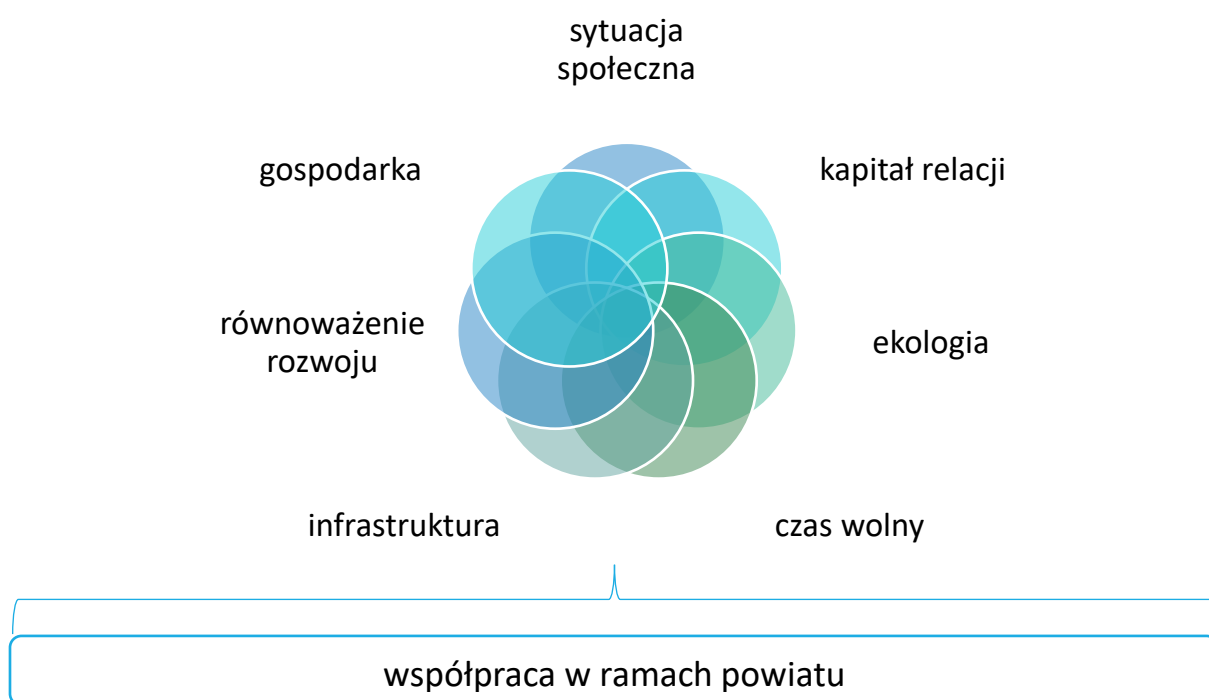
- **ekologia** – warunki środowiskowe stoją w centrum uwagi współczesnych społeczeństw; jakość składowych środowiska przyrodniczego, zwłaszcza powietrza to silny czynnik wyboru miejsca zamieszkania, spędzania czasu wolnego, czy też szerzej: kształtowania wizerunku obszaru; poprawa sytuacji ekologicznej oraz walka ze skutkami zmian klimatu to cele polityk na różnym poziomie: europejskiej, krajowej, regionalnej, subregionalnej; są to też sfery, do których adresowane są instrumenty wsparcia w dużej skali; uznanie ekologii jako dziedziny aktywności strategicznej Powiatu Gliwickiego jest podyktowane zarówno jego walorami przyrodniczymi jak też koniecznością rozwiązania uciążliwych dla mieszkańców problemów; należy podkreślić, że w ramach tej dziedziny uwzględnić należy ważne zagadnienia odnoszące się do zmian klimatu, zagrożeń związanych z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, proekologicznymi rozwiązaniami technologicznymi i organizacyjnymi wykorzystywanymi w gospodarce i budownictwie;
- **infrastruktura** – zarówno infrastruktura sieciowa jak i punktowa są dziedzinami wymagającymi planowania i realizacji w skali ponadlokalnej; jest to naturalne pole do podejmowania zintegrowanych działań w ramach powiatu; mogą one mieć charakter badawczy, prognostyczny, planistyczny, finansowy lub inwestycyjny; w Powiecie Gliwickim szczególną uwagę warto poświęcić infrastrukturze kanalizacyjnej, transportowej, w tym rowerowej oraz turystycznej (szlaki umożliwiające różne sposoby przemieszczania), kolejnym zagadnieniem związanym z organizacją infrastruktury w powiecie jest harmonizacja oferty poszczególnych instytucji; zmiany społeczne i demograficzne prowadzą do głębokiego przekształcenia potrzeb w zakresie usług opiekuńczych i zdrowotnych; jest to ważne pole współpracy i koordynacji w ramach powiatu;
- **czas wolny** – potencjał kulturowy i przyrodniczy powiatu stanowi dobrą podstawę dla realizacji usług spędzania czasu wolnego; ta dziedzina w sposób bezpośredni lub pośredni powiązana jest z każdą z pozostałych dziedzin; działania podejmowane w tym zakresie mogą być powiązane z rozwojem infrastruktury, przedsiębiorczości, aktywnością i integracją

społeczną; jest to jedna z kluczowych determinant jakości życia a także funkcja atrakcyjna dla mieszkańców GZM;

Specyfika funkcjonowania powiatu oraz charakter wyznaczonych dziedzin aktywności strategicznej wymaga szeroko zakrojonej współpracy podmiotów lokalnych; można uwzględnić takie wymiary współpracy jak:

- współpraca samorządu powiatowego z samorządami gmin powiatu,
 - współpraca podmiotów z obszaru powiatu,
- a także
- współpraca z otoczeniem - zarówno w aspekcie wyznaczonych dziedzin, jak też wszechstronnej wymiany doświadczeń.

Rys. 2. Dziedziny aktywności strategicznej Powiatu Gliwickiego

źródło: opracowanie własne w oparciu o wyniki warsztatów strategicznych

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ POWIATU GLIWICKIEGO

W nawiązaniu do dziedzin aktywności strategicznej sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne, do których z kolei przyporządkowano kierunki działań. Cele strategiczne odzwierciedlają najważniejsze stany i procesy, które powinny zostać osiągnięte w ramach dziedziny priorytetowej; cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów operacyjnych. Kierunki działań wskazują główne rodzaje aktywności oraz tworzą podstawę dla ustalania projektów strategicznych wdrażających strategię.

ISTOTA CELÓW
I KIERUNKÓW
DZIAŁAŃ

CELE OPERACYJNE

KIERUNKI DZIAŁAŃ

C1. PRZEMIANY POWIATU GLIWICKIEGO INSPIROWANE I DYNAMIZOWANE PRZEZ MIESZKAŃCÓW

C1.1. MIESZKAŃCY UCZESTNIKAMI PROCESU KSZTAŁTOWANIA I REALIZACJI POLITYKI ROZWOJU POWIATU

- Promowanie wśród mieszkańców świadomości pozytywnych perspektyw rozwoju indywidualnego w powiecie.
- Wdrażanie mechanizmów i narzędzi konsultacji władz powiatu z mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zainteresowanymi przyszłością powiatu – identyfikacja problemów oraz pomysłów zasilających strategiczny rozwój powiatu.
- Kreowanie z udziałem środowisk lokalnych a następnie wdrażanie narzędzi umożliwiających mieszkańcom włączanie się w aktywności na rzecz powiatu i wspólnot lokalnych, wzmacniania więzi mieszkańców z powiatem oraz odpowiedzialności za powiat – np. narzędzia informacyjne, edukacyjne, finansowe i inne.
- Rozwój wolontariatu – zwłaszcza wśród osób nieaktywnych zawodowo (dzieci, młodzież i seniorzy) – nakierowanego na pomoc osobom potrzebującym, przy wykorzystaniu szkół i organizacji społecznych.
- Wdrażanie technologii inteligentnego zarządzania powiatem ułatwiających mieszkańcom pozyskiwanie informacji i korzystanie z e-usług.

C1.2. SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA ZINTEGROWANA WOKÓŁ TRADYCJI I WSPÓLNEJ PRZYSZŁOŚCI POWIATU

- Działania z udziałem mieszkańców na rzecz kultywowania tradycji oraz wzmacniania więzi sąsiedzkich, rodzinnych i międzypokoleniowych.
- Promowanie tożsamości lokalnej opierającej się na walorach historyczno-kulturowych i przyrodniczych powiatu.

C1.3. OTWARCIE MIESZKAŃCÓW NA OTOCZENIE I ZDOLNOŚĆ DO FUNKCJONOWANIA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

- Wydarzenia o znaczeniu ponadlokalnym przyciągające osoby spoza powiatu oraz budujące dumę mieszkańców z dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego powiatu.
- Kreowanie nowych wzorców rozwoju zawodowego, osobistego, rodzinnego i wspólnotowego w nawiązaniu do procesów rozwoju gospodarki opartej na wiedzy oraz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
- Rozwój możliwości permanentnego podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowań.
- Podnoszenie kompetencji cywilizacyjnych (społeczne, cyfrowe, językowe, międzykulturowe) za pomocą narzędzi adekwatnych do potrzeb różnych grup społecznych.
- Działania na rzecz rozwijania relacji mieszkańców powiatu z otoczeniem, w szczególności umożliwienie kontaktów z liderami rozwoju (np. w sferze społecznej, biznesowej, kulturalnej, naukowej itp.).

C2. ORYGINALNE WALORY POWIATU TWORZĄCE UNIKATOWĄ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

C2.1. WYSOKA JAKOŚĆ PRZESTRZENI POWIATU

- Działania wspierające gospodarowanie przestrzenią z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego.
- Wspieranie rozwiązań dostosowujących przestrzeń do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.
- Ochrona, wykorzystanie i promocja zabytkowych i symbolicznych obiektów powiatu.
- Promowanie rozwiązań wspierających walkę ze zmianami klimatu.

C2.2. UNIKATOWOŚĆ I WYSOKA JAKOŚĆ WALORÓW PRZYRODNICZYCH

- Wspieranie mieszkańców powiatu w zachowaniach proekologicznych.
- Uzupełnianie deficytów infrastruktury technicznej służącej ograniczaniu antropopresji, w tym realizacja przedsięwzięć o znaczeniu ponadgminnym.
- Wspieranie podmiotów działających na terenie powiatu w likwidacji źródeł zanieczyszczenia powietrza (źródła tzw. niskiej emisji).
- Kreowanie infrastruktury spędzania czasu wolnego wykorzystującej i eksponującej walory przyrodnicze powiatu, w szczególności tworzenie komplementarnej oferty gmin powiatu.
- Promowanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego, materiało- i energooszczędności, rozwoju odnawialnych źródeł energii.

C2.3. USŁUGI SPOŁECZNE WSPIERAJĄCE FUNKCJONOWANIE MIESZKAŃCÓW

- Monitorowanie przemian społeczno-demograficznych umożliwiające planowanie rozwoju

W POWIECIE

usług społecznych.

- Tworzenie systemu informacji wspierającego koordynację i integrację usług społecznych oferowanych przez instytucje i organizacje na terenie powiatu (z uwzględnieniem komplementarności względem oferty usług w pobliskich miastach GZM).
- Edukacja i profilaktyka zdrowotna wśród mieszkańców powiatu.
- Podnoszenie jakości i dostępności usług zdrowotnych dla mieszkańców powiatu.
- Realizacja działań na rzecz racjonalnego systemu wsparcia dla osób potrzebujących, w tym z wykorzystaniem partnerstwa międzysektorowego.
- Realizacja przekształceń w systemie pomocy społecznej, w tym rozwiązania, organizacyjne i instytucjonalne wraz z uzupełnieniem potencjału technicznego.
- Poprawa dostępności do usług opiekuńczych dla dzieci oraz seniorów, w tym z wykorzystaniem współpracy powiatu z sektorem pozarządowym.
- Stałe podnoszenie potencjału powiatowych placówek edukacyjnych w zakresie kadrowym i technicznym umożliwiające udział edukacji w procesach przemian społecznych i ekonomicznych.
- Współpraca powiatowych placówek edukacyjnych z biznesem, organizacjami pozarządowymi i sferą B+R.
- Kreowanie wzorców aktywnego spędzania wolnego czasu związanych z kulturą oraz sportem i rekreacją.
- Działania na rzecz uzupełniania deficytów w infrastrukturze sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej oraz na rzecz pełniejszego udostępniania istniejącej infrastruktury dla mieszkańców.
- Integracja oferty spędzania czasu wolnego dostępnej w gminach powiatu.
- Wdrażanie i promowanie rozwiązań w zakresie e-usług i e-administracji.
- Promowanie palety walorów gmin powiatu pokazujące różnorodność możliwości lokalizacyjnych (w tym w celu unikania konfliktów między nowymi a dotychczasowymi mieszkańcami wynikających z braku wiedzy osób osiedlających się na temat charakteru wybranego miejsca zamieszkania).
- Wsparcie powiatu dla realizowanych w gminach działań na rzecz zrównoważonego rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
- Modernizacja sieci dróg wewnątrz powiatu.

C2.4. DOGODNE WARUNKI DO OSIEDLANIA SIĘ W POWIECIE NOWYCH MIESZKAŃCÓW

C2.5. SPÓJNOŚĆ TRANSPORTOWA

**I POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE
POWIATU Z GLIWICAMI I GZM**

- Infrastruktura i transport publiczny wspierające dostępność mieszkańców do usług realizowanych w ramach powiatu.
- Rozwijanie transportu publicznego ułatwiającego dostęp do rynku pracy oraz usług w miastach GZM.
- Wspieranie rozwiązań zapewniających dostęp podmiotów w powiecie do usług ICT.

C3. SOLIDNE FUNDAMENTY DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO POWIATU I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

**C3.1. DOSTĘPNOŚĆ KADR PODNOSZĄCA
ATRAKCYJNOŚĆ BIZNESOWĄ
POWIATU**

- Wdrażanie narzędzi aktywizacji zawodowej adresowanych do różnych grup osób pozostających bez pracy, w tym do osób długotrwale bezrobotnych oraz osób dotkniętych procesami transformacji w branżach tradycyjnych.
- Rozwijanie materialnej, organizacyjnej i kadrowej bazy edukacyjnej w zgodzie z wymaganiami współczesnego kształcenia.
- Podejmowanie działań wspierających proces sprawiedliwej transformacji zachodzący w gminach powiatu oraz na rynkach pracy sąsiednich miast.
- Włączanie samorządu gospodarczego do przekształceń na rynku pracy.
- Promowanie nowych modeli kariery zawodowej umożliwiających pełniejsze wykorzystanie potencjału kapitału ludzkiego powiatu.

**C3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ MIESZKAŃCÓW
ZAGOSPODAROWUJĄCA WALORY I
POTENCJAŁY POWIATU**

- Udział we wspieraniu rozwoju branż opartych na wiedzy w miastach powiatu.
- Promowanie wśród mieszkańców przedsiębiorczego wykorzystywania lokalnych potencjałów, w tym działania wspierające kooperację i integrację rolnictwa, rzemiosła, przetwórstwa i turystyki.
- Działania na rzecz wykreowania we współpracy z gminami i lokalnym biznesem wiodących typów turystyki opartych na specyficznych atutach powiatu.
- Promowanie nowych form działalności ekonomicznej powiązanych z gospodarstwami rolnymi.
- Działania na rzecz skracania łańcucha dostaw „od pola do stołu” przy wykorzystaniu potencjału rolnictwa powiatu oraz bliskości miast GZM.
- Promowanie przedsiębiorczości społecznej.
- Promowanie współpracy (w tym sieci kooperacyjnych, klastrów, porozumień) między przedsiębiorcami w powiecie oraz wzmacnianie samorządu gospodarczego na terenie powiatu.

C3.3. WYSOKA ATRAKCYJNOŚĆ

- Wspieranie działań na rzecz wspólnego kreowania

BIZNESOWA POWIATU

C3.4.SPRAWNA I EFEKTYWNA ADMINISTRACJA PUBLICZNA

i promowania oferty inwestycyjnej (gmin) powiatu – integracja działań gmin powiatu, integracja działań sektorów tworzących ofertę, komplementarne działania z miastami GZM.

- Pomoc dla przedsiębiorców we włączaniu się w łańcuchy kooperacyjne funkcjonujące w miastach GZM.
- Rozwój współpracy na rzecz planowania i monitorowania procesów rozwoju powiatu.
- Rozwój i integracja e-usług publicznych w obszarze powiatu.
- Stałe podnoszenie umiejętności i kompetencji pracowników administracji publicznej.
- Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności pracy w administracji,

5. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW

Kluczowym elementem procesu monitorowania rozwoju powiatu będzie coroczny Raport o stanie powiatu. Poniżej wskazano grupę głównych wskaźników pozwalających na ogólną ocenę zmian zachodzących w powiecie, w obszarach kluczowych celów jego rozwoju. Należy podkreślić, że ocena zmian poszczególnych wskaźników zależna będzie zarówno od działań podejmowanych przez administrację powiatu, gmin z jego obszaru, jak i uwarunkowań zewnętrznych.

	Wskaźnik	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmiany wskaźnika
C1. Przemiany powiatu gliwickiego inspirowane i dynamizowane przez mieszkańców	liczba projektów dofinansowanych przez Powiat w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowym	9	wzrost
	udział środków wykorzystanych w ramach środków zaplanowanych na dofinansowanie zadań publicznych w otwartym konkursie	62%	wzrost
	liczba organizacji pozarządowych działających w powiecie na 1000 mieszkańców	2,5	wzrost
	pracujący na 1000 ludności	201	wzrost
C2. Oryginalne walory powiatu tworzące unikatową jakość życia mieszkańców	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-1	wzrost
	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	1,3	wzrost
	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	65,4	spadek
	liczba wydarzeń drogowych (wypadków i kolizji) w powiecie	3706	spadek
	ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich	77,6%	wzrost
	liczba ćwiczących w klubach sportowych	3776	wzrost
	liczba uczestników imprez organizowanych przez centra , domy kultury oraz kluby i świetlice	22 781	
C3. Solidne fundamenty dla rozwoju gospodarczego powiatu i społeczności lokalnej	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	150,2	wzrost
	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	6,44	wzrost
	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	66	wzrost
	udział nowo zarejestrowanych	8,87%	wzrost

	podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem		
	udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	0,13%	wzrost
	stopa bezrobocia	4,9%	spadek